

Tromsø. 10.08.2009

Til
Vannregionmyndigheten for Vannregion Nordland
Fylkesmannen i Nordland
Statens Hus, Moloveien 10
8002 Bodø

Høringsuttalelse for utkast til forvaltningsplan for Vannregion Nordland
- Vannområde Ranfjorden

Vi oversender herved vår uttalelse på utkastet til forvaltningsplan. Vi forbeholder oss rett til innsigelser på endelig plan.

Vennlig hilsen

FHL nordnorsk havbrukslag

Roy Robertsen, regionsjef (sign)

Høringsuttalelse for utkast til forvaltningsplan for vannregion Nordland

- vannområde Ranfjorden

FHL nordnorsk havbrukslag vil gi følgende innspill til utkastet til forvaltningsplan.

Generelt vil vi berømme det arbeidet som er lagt ned i utkastet til forvaltningsplan og resultatet av dette. Vi har imidlertid noen kommentarer til planen som vi ser også er tatt opp av Fiskeridirektoratet. Forvaltningsplanen er utviklet av Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med vannregionutvalget, vannområdegruppen og referansegruppen. Vårt syn er i tråd med Fiskeridirektoratets forståelse av hvordan biologiske påvirkningsfaktorer skal håndteres. Fiskeridirektoratet region Nordland har forstått de nasjonale føringene slik at biologiske påvirkningsfaktorer i kystsonen skal holdes utenfor vanddirektivet. Det betyr at dersom det ved karakterisering av vassdrag avdekkes at til eks. rømt oppdrettsfisk fra oppdrettsanlegg i kystsonen er et problem, så skal dette henvises til sektorvis behandling etter relevant sektorlov, og ikke inngå i tiltaksanalysen, tiltaksprogrammet eller som del av forvaltningsplanen etter vanddirektivet. Vi foreslår derfor at disse spørsmål behandles sektorvis etter sektorlov av de som er satt til det, i ulike tilfeller.

Vi mener det er viktig at arbeidet med forvaltningsplanen følger de nasjonale føringer som er gitt for denne. Vi siterer derfor;

Biologiske påvirkningsfaktorer: Aktiviteter som fører til økt press på biologien i vannforekomsten, som for eksempel akvakultur (rømming, spredning av lakselus m.m). Dette inkluderer også spredning av fremmede arter, sykdommer og parasitter (eks. lakseparasitten Gyro). **Det foreligger nasjonale føringer på at biologiske påvirkningsfaktorer i kystsonen ikke skal være med i karakteriseringen.** (side 17).

Biologiske påvirkningsfaktorer **utenom kystsonen** som truer miljø eller artsmangfold, herunder beskatning bør relateres til planen. Beskatning som påvirkningsfaktor er ikke nevnt i nevneverdig grad.

Vi registrerer at utkastet definerer lakselus og rømt oppdrettsfisk som **mye** i samlet vurdering av problemomfang i ferskvann (side 31). I teksten side 27 siteres;

”Når det gjelder lakselus antas det at det store innslaget av ferskvann i Sørfjorden og Ranfjorden gjør at det er lite potensial for luseproduksjon på sjørretens oppvekstområder. Laksesmoltene som vandrer gjennom områder med oppdrettsanlegg på kysten og på veg til oppvekstområdene i Norskehavet kan være mer utsatt for lakselusmitte.”

” Veterinærinstituttets analyse av et stort antall skjellprøver fra Ranavassdraget og Røssågavassdraget viser et lavt innslag av rømt oppdrettslaks (2-7 %) de siste årene.” (side 28).

FHL tar både rømmingsproblematikk og økte luseproblem på største alvor. Vi mener at teksten i dokumentet bør være i samsvar med graderingen av problemomfanget når dette vurderes i forvaltningsplanen. Når teksten tilsier at det er **et lite** problem de siste årene, så bør ikke problemomfanget karakteriseres som **mye**.

Kapittel 9.5 Biologiske påvirkningsfaktorer

Vi ser at de fleste tiltak er som nevnes er relatert til kystsonen, og støtter Fiskeridirektoratets anmerkning om de nasjonale føringene nevnt tidligere. Kapittel 9.5.1 som vedrører lakselus og 9.5.2 – rømt oppdrettsfisk bør ikke inngå i forvaltningsplanen da dette behandles av sektormyndigheter på området. Vi foreslår derfor at tiltakene som vedrører tiltak i kystsonen tas ut av tabell 9. Vi ser også at beskatningsreguleringer relatert til fiskeuttak ikke er nevnt tiltakstabellen.

Fiskeri- og havbruksnæringen er gjennom bedrifter, organisasjoner, forskningsmiljø og lokale, regionale og nasjonale myndigheter inne på prosjekter som har som mål å redusere belastning på villfisk som kan ha en påvirkning fra akvakultur. Næringen har nå utarbeidet en miljørapport som vi mener er utfyllende for de problemstillinger som nevnes spesielt relatert til biologiske påvirkningsfaktorer. Vi håper noen av disse momentene kan hensyntas i forvaltningsplan for Vannregion Nordland – vannområde Ranfjorden.

Et sammendrag av rapporten legges ved, og full versjon kan fås ved henvendelse til Informasjonssjef Are Kvistad. (are.kvistad@fhl.no, 47807910)

Sammendrag

Norskekysten er lang og preget av mange dype fjorder med stor vannutskifting, noe som gjør den robust og svært godt egnet til akvakultur. De kystnære områdene utgjør et stort potensial for sjømatproduksjon, men fordrer også at næringsaktørene er sitt ansvar bevisst i forhold til den miljøpåvirkning oppdrettsvirksomheten medfører.

I regjeringens strategiplan for havbruk slås det fast at *"miljøstatus i næringen er generelt god, og i forhold til produksjonsveksten har miljøeffektene relativt sett blitt mindre med årene"*.

Arealbruk: Ved årsskiftet 2008/2009 hadde 96% av kystkommunene utarbeidet kystsoneplaner. Planverket er viktig for å sortere arealinteresser og få til en gjennomtenkt og ryddig utvikling i sjøområdene. Når det gis tillatelse til oppdrett, blir hver lokalitet kun klarert hvis den er vurdert å være miljømessig forsvarlig. Lokaliteter i bruk er underlagt strenge miljøkrav. Etter endt bruk vil lokaliteten raskt tilbakeføres til opprinnelig status og normalt ikke etterlate seg varige, synlige spor.

I 2008 var det tatt i bruk færre antall lokaliteter sammenlignet med tidligere år. Utviklingen går i retning av færre, men større lokaliteter. Dette skjer samtidig som næringen har økt produksjonsvolumet. En fortsatt vekst i sjømatproduksjonen er derfor ikke ensbetydende med økt bruk av areal.

Biprodukter: Innvoller fra slaktet oppdrettsfisk, hoder, avskjær som oppstår ved sløyting, hodekapping og videreforedling, utgjør 30% av samlet mengde biprodukter fra fiskeri- og havbrukssektorene. Biproduktene fra oppdrett utnyttet i sin helhet i annen produksjon, blant annet fiskeolje og ensilasje (förråstoff).

Fôrproduksjon: De viktigste oppdrettsartene i Norge, i hovedsak laks, er rovfisk som livnærer seg på annen fisk i havet. I oppdrett føres laksen med pellets, bestående av ca 50% marine råvarer (fiskeolje og fiskemel fra villfisk og fra avskjær og biprodukter fra konsumfiskindustrien) og ca 50% vegetabiliske råvarer. Andelen marine råvarer er synkende, vegetabiliske råvarer økende.

Den betydelige veksten i akvakultur de siste 30 årene har ikke bidratt til å øke uttaket av fisk til fiskeolje og fiskemel på verdensbasis. Men i perioden har anvendelsen av fiskeolje og mel i økende grad dreid over til akvakultur, og mindre til fôr i landbruket. I dag går 65% av fiskemelet og 83% av fiskeoljen til akvakulturnæringen (alle arter) på verdensbasis. Norsk oppdrettsnæring bruker hhv. 6,8% og 22% (2007).

Leverandørene av marine råvarer til norsk fôrindustri må dokumentere at fisk brukt til produksjon av fiskeolje og fiskemel er fisket på en forsvarlig måte. Fôrindustrien er videre pådriver for at leverandørene kan tilby tilfredsstillende og systematisk sporingsdokumentasjon på de artene som inngår i produksjonen. Produsentene av fiskemel og olje internasjonalt (IFFO) arbeider med å etablere et eget ISO-godkjent kontrollsystem gjennom en Responsible Supply Code som forventes etablert i løpet av 2009.

Energiforbruk: Energi i oppdrettssektoren brukes i hovedsak til drift av fôringsanlegg og annet teknisk utstyr, fartøy, belysning og oppvarming av lokaler. Der det er praktisk mulig har mange bedrifter gått over fra olje og diesel for drift av fôringsplattformene, til bruk av landstrøm. Flere går over fra fôrlager på land og bruk av fôringsbåt, til større fôringsflåter på sjøen med sentralfôringsanlegg.

EnergiForum ble etablert av FHL i 2005 for å sette fokus på enøktiltak. I perioden 2006-2008 ble det blant settefiskbedriftene i prosjektet oppnådd reduksjoner i energiforbruket på henholdsvis 30%, 23% og 11%. Blant tiltakene som er innført er varmegjenvinning og utskifting av oljekjeler til fordel for varmepumper.

Klimapåvirkning: Dokumentasjon av et produkts miljøpåvirkning i form av miljø- eller klimaregnskap er ennå lite utbredt og ikke standardisert, verken for sjømatprodukter eller andre viktige produktgrupper. FHL satte i gang et forprosjekt i 2007 for å etablere et faglig grunnlag for sammenlignende undersøkelser av utvalgte produkter fra verdikjedene i fiskeri- og havbrukssektoren og landbruket. Rapporten forelå i 2008, og inneholdt også et foreløpig CO₂-regnskap for oppdrett av laks. Tallene viste at produksjon av 1 kilo laks i Norge, levert til forbruker i Paris, medførte et utslipp på 2,9 til 3,0 kilo CO₂-ekvivalenter (ved bruk av hhv naturgass eller diesel ved tørking av fôret).

Sammenholdt med andre studier av klimagassutslipp fra produksjon av storfekjøtt, svin og kylling, kommer laks godt ut. I 2008 ble det igangsatt et hovedprosjekt for å sammenligne produkter fra norsk fiskeri, havbruk og landbruk for å få fram tall for energiforbruk og klimagassutslipp. Resultatene skal blant annet gi havbruksnæringen et grunnlag for å sette inn ytterligere forbedringstiltak. Prosjektrapport forventes å foreligge høsten 2009.

Utslipp fra akvakultur: Kjemikalier som brukes i norsk oppdrett er vaske- og desinfeksjonsmidler, legemidler og impregneringsmidler. Oppdrettsnøter må vaskes for å sikre god vanngjennomstrømming og oksygentilførsel til fisken. Vasking skjer med vanlig sjøvann under trykk. Nøter som skal flyttes eller brukes på annen fisk, må desinfiseres i notvaskeri. Vaskevannet samles opp og renses i henhold til gjeldende regler. Båter og utstyr blir også rengjort for å hindre spredning av eventuell smitte. Det legges i økende grad vekt på at midlene skal være både HMS- og miljøvennlige, og dessuten lett nedbrytbare i miljøet.

For å bremse begroing og tiltetting, impregneres de fleste oppdrettsnøter med et godkjent kobberholdig middel. Dette gjøres i forbindelse med at nota er på notvaskeri. Det er ikke tillatt å slippe ut kobberholdig vann.

Bruken av antibakterielle midler (antibiotika) er redusert dramatisk de siste 10-15 årene, til tross for betydelig vekst i produksjonsvolum. Årsaken er utvikling av vaksiner og forebyggende tiltak. I 2008 var det samlede forbruket av antibiotika på 941 kilo aktivt stoff. Det er noe høyere enn 2007, men i forhold til den samlede biomassen av oppdrettsfisk er forbruket fortsatt svært lavt.

Utslipp av næringssalter fra oppdrett, i hovedsak nitrogen og fosfor, utgjør generelt et lite miljøproblem i Norge. Utslipp av næringssalter og organisk materiale kan likevel gi negative lokale og regionale virkninger dersom utslippet er stort, lokaliteten ikke er egnet eller mangler tilstrekkelig økologisk kapasitet.

Havstrømmene bringer store mengder næringssalter nordover langs norskekysten. De menneskeskapt utslippene av næringssalter, inklusive havbruk, representerer et bidrag på 2% i forhold til den samlede naturlige transporten av næringssalter for strekningen fra Lindesnes til Stad. I Hardangerfjorden som har størst tetthet av

fiskeri- og havbruksnæringsens servicekontor

oppdrettsanlegg, utgjør utslippene fra havbruket 5% i forhold til den naturlige tilførselen av næringsalter. Dette er godt under OSPAR-kriteriet.

Avfall: De viktigste avfallsfraksjonene og fra havbruk er papir og restavfall, spesialavfall som spillolje, batterier, elektronikk og kjemikalierester, utrangert emballasje og produksjonsutstyr av plast, metall og betong, samt ensilasje av død fisk. Fraksjonene håndteres i henhold til gjeldende regelverk. Næringen har som mål at alt avfall skal snus fra å være en utfordring til å bli en ressurs.

Et kartleggingsprosjekt slår fast at de fleste bedrifter som driver oppdrett av fisk og skalldyr tar hånd om utrangert utstyr på en god måte. Næringen kan likevel ble flinkere, og i 2008 bidro FHL til å starte forprosjektet "Innsamling og gjenvinning av utrangert utstyr fra oppdrettsnæringen". Målet er å finne løsninger for Trøndelag og Nordland, og deretter bygge videre på erfaringene for å finne gode løsninger også andre steder langs kysten.

Rømming: Havbruksnæringen har en klart uttalt 0-visjon for rømming av fisk. Det operative målet er å nå et nivå hvor rømt oppdrettsfisk ikke påvirker villfisken negativt. I 2008 rømte det 100.000 laks, 600 regnbueørret og 228.000 torsk fra norske oppdrettsanlegg. Det var 3.600 flere individer enn det næringen hadde satt som operativt mål.

Tallene innebærer 66% reduksjon i antall rømt laks fra året før. Utviklingen var ikke like positiv for torsk. En viktig årsak var en enkelepisode der en tråler ødela fortøyningene til et anlegg og forårsaket en større rømming som utgjorde 76% av det totale rømmingstallet for torsk i 2008.

Næringen har arbeidet målrettet gjennom milliardinvesteringer i nytt og robust utstyr, kurs i rømmingssikring, skjerpede rutiner, internkontroll og beredskap, og ved å være pådriver for strengere tekniske krav (NYTEK). Dette har gitt gode resultater, også i 2008. Mens det for 10 år siden rømte ca 4,6 promille av utsatt laksesmolt, var bare 0,4 promille av laksen på rømmen siste år. Overvåkningsfiske viser at innslaget av rømt oppdrettsfisk er redusert betydelig de siste 20 årene.

Lakselus: Lakselus er et alvorlig problem for vill laksefisk og utgjør en vesentlig utfordring for oppdrettsnæringen. Siden 2001 har avlusing vært basert på bruk av medikamenter i bad (pyretroider) og fôr (emamectin) og noe bruk av leppefisk.

Hovedmålet for oppdrettsnæringen er at lus fra oppdrettsanlegg ikke skal ha negativ påvirkning på ville fiskepopulasjoner. Telling av lakselus i anleggene rapporteres rutinemessig til Mattilsynet, og resultatene for alle regioner er offentlig tilgjengelig på www.lusedata.no.

Gjennom tiltak som samordnet avlusing, i nært samarbeid med forvaltningen høst og vinter 2008/2009, er lusesituasjonen for vår og sommer 2009 god. En nasjonal lakselusovervåkning på ville bestander av laks, sjørøret og sjørøye i 2008, konkluderte med at infeksjonstrykket var forhøyet langs deler av norskekysten. På de fleste stedene var situasjonen bedre eller lik 2007, med unntak av Hardangerfjorden der trykket var spesielt høyt i ytre deler av fjorden. Foreløpig konklusjon fra overvåkning av lus på villfisk etter at villaks og ørret stort sett har gjennomført sine vandringer mot havet våren 2009, viste at det så langt var klart mindre lus enn tilsvarende overvåkning i 2008.

Riktig bruk av legemidler (ved badebehandling eller medisinfôr) er viktig både for å oppnå best effekt og for å redusere faren for resistensutvikling. I 2008 ble det rapportert om behandlingssvikt mot to midler. Høsten 2008 satte næringen i gang en informasjonskampanje rettet mot næringsaktørene for å styrke kunnskap og forståelse for mest mulig effektiv bekjempelse av lus på kort og lang sikt.

Det siste året har interessen for bruk av leppefisk økt, også oppdrett av leppefiskarter. Næring og forskningsmiljøer arbeider videre med en rekke tiltak for å forebygge og bekjempe luspåslag. Blant disse er vaksineforskning, avl og bruk av "helsefôr" for å styrke fiskens motstandskraft mot lus.